

DEAN NICHOLSON
I GARRY JENKINS

NALIN SVIJET

S engleskoga prevela
Ana Briški Đurđevac

KONCEPT
IZDAVAŠTVO

Katkad ono što ste tražili naiđe kad uopće ne tražite.

Nepoznat autor

Nema većega dara od ljubavi jedne mačke.

Charles Dickens

Sadržaj

PRVI DIO: POTRAGA ZA PUTOM

Bosna – Crna Gora – Albanija – Grčka

Dodi kući	1
Slijepi putnik	9
Druga prilika	14
Cimeri	24
Jahači oluje	32
Odluke	43
Noina arka	54
Nalin svijet	64
Blagoslov	78

DRUGI DIO: VISOKE CESTE I DUBOKE CESTE

Grčka – Turska – Gruzija – Azerbajdžan

Prvotravanjska budala	95
Bolničarka Nala	107
Spiderman sa Santorinija	123
Drugi putovi	132
Kornjača	141
U divljini	156
Nalina ekipa	170
Drugi svijet	183
Vrijeme za čaj	194

TREĆI DIO: CESTA ISPRED MENE

Gruzija – Turska – Bugarska – Srbija – Mađarska

Duh	205
Lokalni heroj	214
Jedan čovjek i njegova mačka	225
Najveći obožavatelj	236
Ruski rulet	245
Dobar putnik	253
Zahvale	259
Zahvale za fotografije	261

KARTA 1

- A. Trebinje, Bosna
- 1. Budva, Crna Gora
- 2. Bar, Crna Gora
- 3. Shkodra, Albanija
- 4. Tirana, Albanija
- 5. Himara, Albanija
- 6. Saranda, Albanija
- 7. Sjeverna Grčka
- 8. Peloponez, Grčka
- 9. Atena, Grčka
- 10. Termopili, Grčka
- 11. Neos Skopos, Grčka
- 12. Solun, Grčka

PRVI DIO

POTRAGA
ZA PUTOM

Bosna – Crna Gora
– Albanija – Grčka

1

Dođi kući

U Škotskoj, mojemu rodnom kraju, postoji stara mudra izreka: *Whit's fur ye'll no go past ye* (Što te slijedi, neće te zaobići). Neke su stvari u životu suđene. Što će biti, bit će. To je sudbina.

Od samoga početka imao sam osjećaj da je upravo to spojilo Nalu i mene. Nije mogla biti slučajnost to što smo se našli na istome zabačenom mjestu u isto vrijeme. Ili to što mi je stigla u život u savršenu trenutku. Kao da ju je netko poslao da mi da smjer i svrhu koji su mi nedostajali. Nikada to neću znati zasigurno, naravno, no rado pomislim da sam i ja Nali pružio ono za čime je tragala. Što više razmišljam o tome, to sam sigurniji. Prijateljstvo nam je bilo suđeno, bilo je predodređeno da ćemo zajedno odrasti i obići svijet.

Tri mjeseca prije našega susreta, u rujnu 2018. godine, krenuo sam iz rodnoga grada, Dunbara, na istočnoj obali Škotske na putovanje biciklom oko svijeta. Nedavno sam navršio tridesetu i želio sam se osloboditi rutine svojega života, pobjeći iz svojega malog kutka i postići nešto vrijedno. No nije krenulo

prema planu. Uspio sam prijeći sjever Europe, no moje se putovanje sastojalo od niza zaobilaznica i skretanja, loših početaka i neuspjeha za koje sam većinom bio sâm kriv. Namjeravao sam putovati s prijateljem, Rickyjem, no on se već vratio kući. Iskreno, vjerojatno je dobro što je otišao. Nismo baš najbolje utjecali jedan na drugoga.

Prvoga tjedna u prosincu, dok sam biciklirao južnom Bosnom na putu za Crnu Goru, Albaniju i Grčku, napokon sam imao osjećaj da napredujem. Bio sam spreman doživjeti ono iskustvo koje sam želio. Sanjao sam o prolasku kroz Anatoliju, drevnim Putom svile sve do jugoistočne Azije, a odande do Australije, preko Pacifika te zatim prema gore kroz Južnu, Srednju i Sjevernu Ameriku. Zamišljao sam se kako vozim kroz rižina polja u Vijetnamu, preko kalifornijskih pustinja, kroz planinske prijelaze Urala i brazilskim plažama. Svijet mi je bio na dlanu. Putovanje će trajati koliko potraje. Nisam si zadao raspored. Nije mi ni trebao, više nikome nisam bio odgovoran.

Toga sam jutra u zoru, oko sedam i trideset, zapakirao svoj šator u malome selu pokraj Trebinja. Osim nekoliko lajavih pasa i kamiona za smeće, blistave su kamenom popločane ulice bile gotovo prazne. Truckao sam se po kamenim pločama, moj se sivo-bijeli bicikl truckao budeći me iz sna, a onda sam se uputio na cestu koja je vodila u planine do granice s Crnom Gorom.

Vremenska prognoza najavila je snijeg i susnježicu idućih nekoliko dana, no nebo je bilo vedro, a temperatura umjerenana. Uskoro sam počeo dobro napredovati. Nakon nekoliko tjedana frustracije dobro sam se osjećao napokon se vrativši na cestu i lagodno biciklirajući. Veći dio protekloga tjedna proveo sam u gipsu, oporavljaao sam se od ozljede noge koju sam pokupio skaćući sa slavnoga Staroga mosta u Mostaru, nekoliko sati udaljenoga od Trebinja u Bosni. Taj mi potez nije bio naročito pametan. Lokalci su me upozorili da to ne

radim zimi, kad je rijeka posebno duboka. No ja sam cijeloga života bio sklon glupostima; tko je jednom bio razredni klaun, to će zauvijek ostati.

Što se mene tiče, pogriješio sam poslušavši vodiča koji me nagovorio da za skok upotrijebim drukčiju tehniku od one kojom sam skakao s litica kod kuće u Dunbaru. Skočio sam u ledenu vodu s lagano savijenim nogama. Čim sam se izvukao iz rijeke, znao sam da sam nešto pogrešno učinio. Liječnik mi je rekao da sam ozlijedio prednji križni ligament u desnome koljenu te da ću morati tri tjedna nositi gips.

Prerezao sam gips nakon jednoga tjedna. Bio sam previše nestrpljiv, nije mi se zadržavalo u Mostaru pa sam otišao prije idućega bolničkog pregleda. I tako sam se najviše brinuo, dok se Sunce uzdizalo preda mnom a ja se vozio dugačkim, sporim usponom u planine toga jutra, oko istoga onoga o čemu sam se brinuo od povratka na cestu — da si ne uzrokuje upalu ozljede. Znao sam da će mi koljeno biti dobro sve dok pazim da ga ne pomičem u stranu.

Usredotočio sam se na to da ritmički pumpam gore-dolje u istoj ravnini. Ubrzo sam ušao u ugodnu rutinu i činilo mi se da sve ide dobro. Mogao bih možda danas prijeći osamdeset ili čak sto šezdeset kilometara.

Do sredine jutra zatekao sam se u planinskome predjelu na južnome kraju Bosne. Činilo mi se da sam vrlo daleko od civilizacije. Posljednji gradić ostavio sam petnaest kilometara iza sebe. Nekoliko kilometara nakon njega provezao sam se pokraj nekakva kamenoloma, no bio je napušten. Bio sam sâm. Zavojita cesta nije bila naročito strma; više je bila riječ o dugačkome, sporom, postupnom usponu, što mi je savršeno odgovaralo. Na nekim je dijelovima cesta prolazila rubom litica, što mi je pružalo dobrodošle stanke od bicikliranja. Prizori su bili spektakularni; vozio sam se visokim vijencima i gledao prema još višim vrhovima planina pokrivenima snijegom. Bilo je prelijepo.

Osjećao sam se tako dobro da sam odlučio pustiti glazbu. Ubrzo je iz zvučnika koje sam privezao za stražnji dio bicikla odjekivala nova pjesma moje omiljene glazbenice Amy MacDonald — *Come Home*. Znam da sam bio izvrsno raspoložen jer sam počeo pjevati pripjev.

Možda bi me nekoga drugog dana stihovi natjerali u čežnju za domom. U jednome sam trenutku uistinu počeo razmišljati o mami, tati i sestri u Škotskoj, koji čekaju da se uskoro vratim kući. Bili smo bliski i nedostajali su mi, no previše sam uživao da bih se dugo zadržavao na tome.

Dom će morati još malo pričekati, pomislio sam. Naravno, nije mi palo na pamet da bi me moglo čekati nešto drugo, i to nešto bliže od mogega doma.

Vozio sam se još jednim dijelom ceste koji se lagano uzdizao kad se to dogodilo. Najprije nisam shvatio kakav je to udaljen, prodoran zvuk koji je naizgled dopirao iza mene. Na trenutak sam pomislio da mi škripi stražnji kotač ili da su se olabavili držači teških torba u kojima sam držao odjeću i ostalu opremu. Podmazat ću to tijekom iduće stanke. No onda, kad sam prestao pjevati, a zvuk je postao jasniji, shvatio sam o čemu je riječ. Zapanjio sam se. Ma to je nemoguće, zar ne?

Bilo je to mijaukanje.

Okrenuo sam se i krajičkom oka ugledao nešto. Bila je to mršava sivo-bijela mačkica koja je trčala cestom očajnički me pokušavajući sustići.

Stisnuo sam kočnicu i stao. Bio sam u šoku.

“Kojega vruga ti radiš ovdje?” rekao sam.

Dalje niz cestu, na brežuljcima sam vidio štagljeve za koze i farne, no sada sam bio visoko u planinama i već kilometrima nije bilo ni jedne građevine. Jedva da je bilo i prometa. Nisam mogao shvatiti otkud se pojavila ili, što je bilo važnije, kamo je krenula.

Odlučio sam bolje pogledati, no kad sam parkirao bicikl i sišao s njega, mačka je šmugnula s ceste, provukla se kroz metalnu ogradu i zavukla među nekakve stijene. Nekako sam se uspio spustiti za njom i približiti joj se. Bilo je očito da je riječ o mladoj mačkici, staroj nekoliko tjedana. Bila je mršava, dugačka tijela, velikih zašiljenih ušiju, tankih nožica i debela repa. Krzno joj je bilo rijetko i otrcano, s mrljama hrđavo crvene boje. No imala je najprodornije, najveće zelene oči koje sam ikada vidio, i zurile su u mene kao da pokušavaju pojmiti što bih ja trebao biti.

Prišao sam, napola očekujući da će biti divlja i pobjeći čim se približim. No, činilo se kao da je uopće ne zabrinjavam. Dopustila mi je da je lagano pomilujem po vratu, naslonila se na mene i tiho prela, kao da je zahvalna na dodiru i pažnji.

Ova je mačkica živjela u nečijemu domu, pomislio sam. Možda je pobjegla ili, što je bilo vjerojatnije, bila napuštena ovdje na cesti. Osjetio sam kako u meni raste bijes zbog toga. A osjetio sam i kako popuštam.

“Siroče malo”, rekao sam.

Vratio sam se do bicikla i otvorio jednu torbu. Nisam sa sobom nosio mnogo hrane, no odlučio sam joj dati malo pesta što sam ga nosio sa sobom za ručak. Razmazao sam crvenu pastu punu komadića rajčice i sira na stijenu i dopustio mačkici da se primi jela.

Mačkica se bacila na posao kao da cijeli tjedan nije vidjela hranu. Na Instagramu sam za prijatelje i obitelj objavljivao važne trenutke svojega putovanja, pa sam odlučio svojim mobitelom snimiti i ovaj neobičan susret. Možda ću to poslije podijeliti s njima. Mačkica je svakako bila fotogenična i doimala se gotovo kao da pozira pred kamerom dok je trčkarala oko stijena pokraj ceste.

No istina je, nažalost, bila mnogo neugodnija. Oстане li ovdje sama, uginut će zbog hladnoće ili gladi. Možda će je

pregaziti jedan od golemih tegljača koji su povremeno prolazili. Ili će je odnijeti jedna od ptica grabljivica koje sam vidio u letu iznad planina. Bila je tako sitna da bi je orao ili škanjac lako podignuo.

Od djetinjstva u Škotskoj bio sam slab na životinje i oduvijek su me privlačile one zalutale i izgubljene. U raznim sam razdobljima života imao hrčke, piliće, zmije, ribe, pa čak i paličnjake. Jednom sam, dok sam još bio u školi, sedam tjedana školskih praznika proveo brinući se o ozlijeđenome mladom galebu. Ptica je postala gotovo pitoma, a mama i tata još imaju fotografiju na kojoj hodam s galebom na ramenu. Dan prije povratka u školu galeb je napokon odletio, zdrav i čitav.

Životinje su ipak uvijek životinje, pa su moji pokušaji da im pomognem katkad završavali neuspjehom. Radio sam na farmi i grdno pogriješio odvešći kući dvoje prašćića čija je majka uginula. Smjestio sam ih u svoju sobu pod svjetiljke koje su ih trebale grijati. Koji idiot. Totalno su podivljali, zakopali se u moju odjeću i posvuda ostavili nered. A tek buka — tako su skvičali da bi čovjek pomislio kako ih netko kolje. Bila je to najgora noć u mojem životu.

Oduvijek sam se smatrao ljubiteljem pasa, a ne mačaka. Mačke sam smatrao agresivnim stvorenjima, no ova se doimala ranjivo i nevino; kao da ne bi ni mrava zgazila. Ipak, koliko mi je god srce govorilo da je uzmem, u glavi je prevladavao razum. Moje je putovanje bilo sasvim dovoljno dramatično i tek sam nedavno uistinu krenuo kako valja. Namjeravam li do večeri stići u Crnu Goru, ne smijem sada usporiti.

Vratio sam se na cestu i gurao bicikl puštajući mačkicu da trči pokraj mene. Ne znam zašto, no bio sam siguran da će joj uskoro dosaditi, negdje će se zaigrati i odjuriti. No nakon pet minuta bilo je jasno da mačka ne odlazi. Točnije bi bilo reći da nije imala kamo otići. Stjenovit je krajolik bio prekriven grmljem i krševit, a ako je bilo vjerovati vremenskoj

prognozi, uskoro će biti prekriven snijegom. Mačkica neće ni dana preživjeti ovdje.

Uzdahnuo sam. Srce je nadvladalo razum, nisam više imao izbora.

Podignuo sam mačkicu i odnio je do bicikla. Stala mi je u dlan, laka kao perce. Osjećao sam joj rebra pod prstima. Na prednjem dijelu bicikla imao sam torbu za "tehniku", tamo sam držao dron kojim sam snimao i fotografirao svoje putovanje. Ispraznio sam je i stvari smjestio u drugu torbu. Zatim sam obložio torbu svojom majicom i pažljivo smjestio mačkicu unutra. Gurnula je glavicu van i s nelagodom se zagledala u mene, kao da mi želi reći da joj nije ugodno. No ništa drugo nisam mogao učiniti. Gdje bih je drugdje mogao smjestiti? Krenuo sam nadajući se da će se smiriti, no uskoro je postalo jasno da je mačkica imala druge zamisli.

Nisam prošao ni nekoliko stotina metara, kadli me iznenadila. Nisam se ni snašao, a ona je iskočila iz torbe, uspuzala se uz moju ruku i namjestila se iza mogega vrata, gdje se udobno smjestila. Osjećao sam kako se stisnula oko mene, zabila glavicu u stražnji dio mogega vrata i lagano disala. To mi nije bilo neugodno, čak mi nije ni smetalo; iskreno, bilo je nekako ugodno. Bilo je očito da je i mačkici ugodno, pa sam nastavio dalje. Uskoro sam se zapanjio shvativši da spava kao top.

Napokon sam imao vremena razmisliti i odlučiti što dalje. Istoga sam se trenutka pokolebao. S jedne strane, koliko sam god uživao u samoći, bilo je lijepo imati društvo, a mačkica nikako nije predstavljala teret. Nisam ni sumnjao da će me zabavljati. S druge strane, to nije bio dio mogega plana. Previše je bilo ovakvih situacija, prekorio sam samoga sebe. Ponovno sam si dopustio da me nešto omete.

Približavalo se podne, Sunce se još penjalo na sivo-plavome nebu. GPS mi je pokazivao da je granica sve bliže. Uskoro ću morati donijeti odluku. I to važnu.

No duboko u sebi osjećao sam da sam već donio najvažniju odluku.

Whit's fur ye'll no go past ye.

Bila je to sudbina.